

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“โลภมม—สิ่งที่มีจริง คือ โลภะ ความติดข้อง”

คำว่า **โลภมม** อ่านตามภาษาบาลีว่า โล – มะ – จา – มะ มาจากคำว่า **โลภ** (ความติดข้อง, ความอยาก, ความต้องการ) กับคำว่า **มม** (ธรรม, สิ่งที่มีจริง) รวมกันเป็น **โลภมม** แปลว่า สิ่งที่มีจริง คือ โลภะ ความติดข้องต้องการ ตามข้อความจากสารัตถปกาสินี อรรถกถาสังยุตตนิกาย สคาถวรรค จตุจกกสูตร ว่า “**พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสไว้ว่า ธรรมอันหนึ่ง นี้แหละ ชื่อว่า โลภะ เพราะอรรถว่าปรารถนา เพราะอรรถว่าความอยาก และความต้องการ**”

ข้อความจากพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ มลลสูตร แสดงถึงความเป็นจริงของโลภะ ดังนี้

“**โลภะ ทำให้เกิดความพินาศ โลภะทำจิตให้กำเริบ ชนไม่รู้สึกลोภะนั้น**
อันเกิดแล้วในภายในว่าเป็นภัย คนโลภย่อมไม่รู้ประโยชน์ ย่อมไม่เห็นธรรม
โลภะย่อมครอบงำรชนในขณะใด ความมืดตื้อย่อมมีในขณะนั้น”.

โลภะ เป็นธรรมที่มีจริงอย่างหนึ่ง แต่เป็นธรรมทางฝ่ายที่เป็นอกุศล ที่ติดข้อง ต้องการ ยินดี พอใจในสิ่งที่ปรากฏ มีตั้งแต่บางเบา จนกระทั่งถึงขั้นล่วงออกมาเป็นทุจริตกรรมประการต่างๆ เพราะติดข้องเกินประมาณนั่นเอง เพราะฉะนั้น เรื่องของโลภะ เป็นเรื่องที่แสนจะละเอียดจริงๆ บางคนไม่มีอาการของความละโมภ ความอยาก ความต้องการ ความหวังให้ปรากฏทางกายทางวาจา แต่มีปรากฏทางใจ แม้แต่ความคิดที่เกิดขึ้น ก็เกิดขึ้นเพราะมีความต้องการเป็นปัจจัย เพราะฉะนั้น บางคนอาจจะมีการกระทำทางกาย หรือคำพูดทางวาจา ซึ่งอาจจะดูน่าเลื่อมใส แต่ว่าใจจริงของบุคคลนั้น ใครจะรู้ว่ามีความหวัง มีโลภะ มีความละโมภโลภมาก มีความปรารถนา มีความต้องการอะไรหรือเปล่า? แต่ผู้ที่อบรมเจริญปัญญาต้องเห็นโทษของอกุศลอย่างละเอียด แล้วก็ควรที่จะขัดเกลา เพราะถ้ายังเป็นผู้ที่ไม่อ้อมในโลภะ ในความต้องการ ก็ไม่มีวันที่จะหมดโลภะได้ แต่ถ้าเป็นผู้ที่ไม่อ้อมในกุศลธรรม เพื่อที่จะขัดเกลากิเลสจริงๆ วันหนึ่งก็สามารถที่จะถึงการดับกิเลสได้ในที่สุด

ข้อสำคัญต้องเห็นกิเลสตรงตามความเป็นจริงว่า เป็นสภาพธรรมที่ควรที่จะขัดเกลาละคลายให้เบาบาง จนกระทั่งสามารถจะดับได้เป็นสมุจเฉท (ถอนขึ้นได้เด็ดขาด) แต่การที่จะละคลายขัดเกลากิเลสให้เบาบาง เป็นสิ่งที่ละเอียด แล้วก็ยากมาก ซึ่งจะต้องมีความเข้าใจถูกเห็นถูกจริงๆ แม้แต่ในเรื่องของเมตตา ต้องรู้ว่าต่างกับลักษณะของโลภะ เพราะลักษณะของโลภะนั้นเป็นอกุศล หนัก เตือดร้อน ดิ้นรน กระสับกระส่าย ไม่สงบ ไม่ว่าโลภะจะเกิดขึ้นในขณะใด ก็ทำให้จิตกระสับกระส่าย หวั่นไหว เตือดร้อนตามกำลังของโลภะ แต่ถ้าเป็นเมตตาแล้ว ต้องเป็นลักษณะ

ของกุศลที่เบาและสบาย ไม่เดือดร้อน ไม่กระสับกระส่าย มีความปรารถนาดี มีความหวังดี มีความเป็นเพื่อนจริงๆ ทางตา ทางหูด้วย ไม่ใช่เฉพาะทางใจเพียงแค่นี้ เพราะทางตาต้องเห็นแน่นอน จึงจะรู้ว่า เป็นสัตว์ บุคคลต่างๆ กัน ทางหู คำพูดของแต่ละคนก็ต่างกันอีก เพราะฉะนั้นเมื่อมีการเห็น มีการได้ยินเสียงของบุคคลต่างๆ ขณะนั้นก็สามารัรู้ได้ว่า ประกอบด้วยเมตตา หรือไม่เมตตาในบุคคลที่ตนเองได้เห็นหรือในผู้ที่ใช้คำพูดต่างๆ เหล่านั้น

นี่คือการอบรมเจริญเมตตาจริงๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีตาเห็น มีหูได้ยิน ก็ควรจะเป็นผู้ไม่อึดในการอบรมเจริญเมตตาให้มีมากขึ้น ถ้ารู้ว่าสามารถจะมีเมตตากับบุคคลนี้ได้ ก็ไม่ควรที่จะพอใจเพียงมีเมตตาบุคคลนี้ได้ แต่กับบุคคลอื่นๆ ก็ยังสามารถจะมีความรู้สึกเป็นเพื่อน มีความรู้สึกสนิทสนมกันที่เห็น มีความรู้สึกเหมือนเห็นเพื่อน ไม่ใช่เห็นศัตรู ไม่ว่าจะเห็นใครทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นชาติชั้นวรรณะภาษาใด ก็จะต้องมีความรู้สึกประกอบด้วยเมตตา เพราะฉะนั้นความติดข้องที่เป็นโลภะ กับความเป็นมิตรเป็นเพื่อน ที่เรียกว่าเมตตา จึงเป็นสภาพธรรมที่แตกต่างกัน กล่าวคือ โลภะเป็นอกุศลธรรม ส่วนเมตตาเป็นสภาพธรรมที่ดีงาม ควรที่จะอบรมเจริญให้มีขึ้นในชีวิตประจำวัน

บุคคลผู้ที่ได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อดทนที่จะฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมเท่านั้น จึงจะเห็นประโยชน์ของปัญญา ถ้าไม่มีปัญญาแล้ว การที่จะขัดเกลาละคลายกิเลส มีโลภะ เป็นต้นนั้น ย่อมเป็นสิ่งที่ไปไม่ได้ เมื่อมีความเข้าใจพระธรรมตามความเป็นจริงแล้ว ก็จะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ระลึกถึงกิเลสของตนเอง มีการขัดเกลา และกุศลธรรมทั้งหลายก็จะค่อยๆ เจริญขึ้นตามระดับขั้นของปัญญา ดังนั้นการที่จะขัดเกลาละคลายกิเลสได้ จึงมีหนทางเดียวเท่านั้น คืออบรมเจริญปัญญาเพื่อความเข้าใจถูก เห็นถูกในลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริง และไม่ใช่จะดับได้ในทันทีทันใด ต้องอาศัยกาลเวลาที่ยาวนานในการอบรมเจริญปัญญา ค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กที่ละน้อยจริงๆ.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร . ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]